

ADVIES VOOR EEN INCLUSIEF BELEID IN TILBURG 2022-2026

© FENIKS – APRIL 2022

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen zijn tijdens het verkiezingsdebat van Feniks Emancipatie Expertise Centrum op Internationale Vrouwendag enkele stellingen m.b.t. gendergelijkheid en inclusie in Tilburg bediscussieerd. Bemoedigend was dat de meeste stellingen op een breed draagvlak konden rekenen onder zowel de politieke partijen als het diverse publiek. T.b.v. de onderhandelaars van de nieuwe Tilburgse coalitie 2022-2026 hebben wij deze stellingen uitgewerkt tot adviezen voor een (meer) inclusief beleid in Tilburg. Onderstaande aanbevelingen dienen ons inziens uitgewerkt te worden in het nieuwe coalitieakkoord en gemeentelijke beleid. Want in Tilburg mag niemand worden buitengesloten en staan we samen voor gelijke rechten, behandeling, kansen en voor de vrijheid om je eigen leven in veiligheid vorm te geven zonder opgelegde rolpatronen of gendernormen.

Aanbeveling 1:

Om armoede in Tilburg duurzaam te bestrijden moet de financiële zelfredzaamheid van praktisch opgeleide (voorheen: laagopgeleide) vrouwen speerpunt worden in het beleid.

Toelichting:

Krap de helft (53%) van de vrouwen in Nederland is financieel onafhankelijk, tegenover 76% van de mannen.¹ Financieel onafhankelijk ben je als je minstens het minimumloon verdient. Er zijn hierin grote verschillen tussen hoog- en laagopgeleide vrouwen, in tegenstelling tot mannen onderling. Dit heeft Feniks in haar advies bij de vorige collegevorming toegelicht.²

Uit onderzoek blijkt dat meer dan de helft van de vrouwen (58%) met een mbo-diploma en kinderen na een scheiding (langdurig) onder de armoedegrens leeft³. Bij ruim de helft van de ex-partners duurt het meer dan een jaar voordat een van de twee een nieuw onderkomen vindt wegens woning- en financiële nood⁴. Met alle gevolgen, zoals het risico op geweld, van dien.

Daarnaast hebben vrouwen een grotere kans op armoede na de AOW-leeftijd, o.a. omdat ze geen betaald werk hebben verricht en/of niet hun hele leven in Nederland hebben gewoond waardoor ze gekort worden op hun AOW. De helft van de vrouwen in de bijstand heeft overigens een niet-Westerse achtergrond!⁵ Deze groep zit ook vaak langdurig in de bijstand doordat zij een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt, geen betaalde werkervaring hebben, geen sociaal netwerk, taalachterstand, etc. De problemen en gezondheidskosten die langdurige armoede met zich meebrengt, zijn u bekend. Alleenstaande ouders (moeders) zijn, ook als ze betaald werken, oververtegenwoordigd als het gaat om langdurige armoede. Zeker met de stijgende energiekosten en inflatie zal dit verergeren.

---

1. Ministerie van OCW, *Emancipatiemonitor 2020*

2. Feniks, 'Vrouwenemancipatie als inspiratie', [<https://fenikstilburg.nl/wp-content/uploads/2020/08/Vrouwenemancipatie-als-inspiratie-voor-het-gemeentelijk-beleid-Tilburg-2018-2022.pdf>], (maart 2018)

3. Bram Hogendoorn, *Divorce and inequality: Stratification in the risk and consequences of union dissolution*, [<https://www.nu.nl/geldzaken/6195381/laagopgeleide-vrouwen-lopen-bij-scheiding-groot-risico-om-in-armoede-te-raken.html>] (2022)

4. RTL Nieuws, 'Ruim helft ex-partners woont na scheiding nog jaar samen,'

[<https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5292418/scheiden-gedwongen-samenwonen-ex-partners>], (4 maart 2022)

5. Nationale Wetenschapsagenda, 'Economische veerkracht van vrouwen, call for proposals,' (18 mei 2020)

Aanbeveling 2:

Om serieus werk te maken van inclusief beleid moet de gemeente een gendersensitief beleid voeren (in het bijzonder bij crisissen).

Toelichting:

In Tilburg streven we naar een genderneutrale behandeling voor iedereen, waarbij gender dus geen belemmering vormt als het gaat om (kansen)gelijkheid, vrijheid en veiligheid. Gendergelijkheid kan echter niet bereikt worden zonder gendersensitief beleid. Zo blijven in genderneutrale onderzoeksdata verschillen tussen mannen en vrouwen onzichtbaar, wat nadelig uitpakt als dit de basis vormt voor beleid. Zo wordt bij echtparen in de bijstand nog steeds uitsluitend de voormalig kostwinner geteld, wat voornamelijk mannen zijn. Denk bijvoorbeeld ook aan het gebruik van de term ‘alleenstaande ouders’, terwijl bijna 90% daarvan moeder (dus vrouw) is (CBS).

Uit diverse onderzoeken blijkt dat de coronacrisis voor vrouwen grotere gevolgen heeft gehad dan voor mannen. Zo is de positie van vrouwen wereldwijd door corona ontzettend achteruit gegaan. In plaats van de geschatte 99 jaren in 2019, kan het op basis van de huidige cijfers nog wel 136 jaar duren voordat de ongelijkheid tussen beide seksen zal zijn gerealiseerd². Tijdens de eerste lockdown in 2020 heeft Feniks gewaarschuwd voor de gevolgen van de lockdown m.b.t. partnergeweld. Er is echter geen extra aandacht geschonken aan het voorkomen van vrouwenmishandeling. Ook maakten vrouwen meer kans te worden ontslagen, de combinatie van arbeid en zorgtaken was voor hen aanmerkelijk zwaarder³, aan coronarellen deden vooral mannen mee⁴, etc. Door het negeren van genderverschillen en door een genderneutraal beleid te voeren, verliezen we dus ongelijkheden uit het oog en dit draagt geenszins bij aan gendergelijkheid.

-
1. Atria, ‘Waarom het belangrijk is te kijken naar man/vrouw verschillen in tijden van corona’, [<https://atria.nl/nieuws-publicaties/beeldvorming-stereotypering/waarom-het-belangrijk-is-te-kijken-naar-man-vrouw-verschillen-in-tijden-van-corona/?fbclid=IwAR3doKjtf6mld0RGE8-isJYRuxfmczHMrltKSRIKnHX0aqUXtMbkyEdlUPc>], (26 maart 2020)
  2. World Economic Forum ‘The Global Gender Gap Report 2021’
  3. Trouw, ‘Thuiswerken legt traditionele rolverdeling tussen vader en moeder genadeloos bloot,’ [<https://www.trouw.nl/economie/thuiswerken-legt-traditionele-rolverdeling-tussen-vader-en-moeder-genadeloos-bloot~b21b8f4a/>], (14 juli 2021)
  4. Trouw, ‘Jan Willem Duyvendak wil het over de man hebben: ‘Waar moet die nog respect aan ontlenen?’’ [<https://www.trouw.nl/leven/jan-willem-duyvendak-wil-het-over-de-man-hebben-waar-moet-die-nog-respect-aan-ontlenen~bb7d236d/>], (28 maart 2021)
-

Aanbeveling 3:

Uitvoering van alle moties en nieuw beleid (w.o. het nieuwe Collegeakkoord) dient vooraf te worden getoetst op mogelijke gevolgen voor de 4 groepen uit het Tilburgse inclusiebeleid (vrouwen, LHBTIQ+, mensen met biculturele achtergrond en mensen met een beperking).

Toelichting:

Als aanvulling op de vorige aanbeveling pleit Feniks voor een integraal en intersectioneel inclusiebeleid. Hoewel de 4 groepen uit het Tilburgse inclusiebeleid verschillend zijn van elkaar, delen zij een belangrijk kenmerk waardoor zij verbonden zijn: zij wijken allen af van de maatschappelijke norm van een witte, heteroseksuele, niet-beperkte man. Doordat zij afwijken van de maatschappelijke norm, is er een gezamenlijk belang voor systematische problemen aan te vechten waar *alle* groepen last van hebben (lees: systematisch/institutioneel racisme, seksisme en discriminatie). De *Handreiking: antidiscriminatiebeleid voor gemeenten* uit 2018 heeft als doel om gemeenten te ondersteunen met het ontwikkelen van lokaal antidiscriminatiebeleid. Hierin wordt

gepleit dat gemeenten afstappen van ‘het denken in óf-óf termen’ (een vrouw, een LHBTIQ+ persoon of een bicultureel persoon) en overgaan naar ‘het denken in én-én termen’ (een biculturele vrouw uit de LHBTIQ+ gemeenschap). Algemeen (generiek) beleid kan slecht uitwerken voor specifieke groepen, maar specifiek beleid voor specifieke groepen kan positieve gevolgen hebben voor andere groepen.

Een concreet voorbeeld hiervan is de aanpak van straatintimidatie in Tilburg. Uit onderzoek blijkt dat meer dan 85% van de vrouwen van 18 t/m 45 jaar in Nederland te maken krijgt met (seksuele) straatintimidatie². Ook mensen uit de LHBTIQ+ gemeenschap zijn vaak slachtoffer van straatintimidatie, zo blijkt o.a. uit onderzoek van de gemeente Tilburg.³ Uit de stadsgesprekken uit 2021 komt bovendien naar voren dat mensen met een bi-culturele achtergrond racisme ervaren op straat en ook dat mensen met een beperking zich gestigmatiseerd voelen in de openbare ruimte.⁴ Hoewel er verschillen zijn in de ervaringen met straatintimidatie, hebben alle groepen belang bij de aanpak ervan en is er ook sprake van overlap (voorbeeld: een zwarte, lesbische vrouw met een beperking). Wat voor de grote groep vrouwen goed is, is dus ook vaak goed voor andere gemarginaliseerde groepen in de samenleving. Een ander voorbeeld is de behoefte van vrouwen aan meer openbare toiletten in Tilburg. Dit zou ook gunstig zijn voor ouderen, mensen met een maag-darmaandoening en kinderen. Een voorbeeld van algemeen beleid dat nadelig uitpakt voor een specifieke groep is dat bij de totstandkoming van de participatiewet geen rekening is gehouden met het feit dat vrouwen meer zorgtaken hebben voor kleine kinderen, waardoor er landelijk geen recht op kinderopvang is bij vrijwilligerswerk/participatietrajecten. Gelukkig is Tilburg hierin nu nationaal voorbeeld.

Feniks pleit er daarom voor dat algemeen beleid (op alle beleidsterreinen) wordt getoetst aan de 4 Tilburgse inclusie-groepen om indirecte/onbedoelde effecten (positief en negatief) beter in kaart te brengen en zo nodig wordt aangepast.

-
1. Brad Briels e.a., ‘Handreiking antidiscriminatiebeleid voor gemeenten’ (zp 2018).
  2. Feniks, ‘website: *Geweld tegen vrouwen*’, [<https://fenikstilburg.nl/geweld-tegen-vrouwen/>] (2022)
  3. Gemeente Tilburg, ‘*Straatintimidatie*’, *Veiligheid* (zp 2022) [, <https://www.tilburg.nl/stad-bestuur/stad/straatintimidatie/>].
  4. Pascal Collard, *Verhalen van Tilburgers voor wie het niet vanzelfsprekend is om gehoord, gewaardeerd en geaccepteerd te worden*. Tilburg als stad van verbinding: op weg naar een inclusieve stad (Tilburg 22 maart 2021) 20–23, Tilburg.
-

Aanbeveling 4:

Tilburg staat voor een stevige aanpak van veiligheid en integratie. Dit betekent actieve preventie en signalering van het gebrek aan zelfbeschikking bij een grote groep gezinsmigranten in Tilburg. Hiervoor dient extra inzet/budget beschikbaar te komen.

Toelichting:

Per 1 januari jl. valt de uitvoering van het vluchtelingenbeleid onder de gemeenten. Hier krijgt de gemeente ook extra geld voor van het Rijk. Gezinsmigranten vallen hier echter niet onder en voor hun integratie komt dus ook geen extra geld beschikbaar. Sinds 2022 vallen Turkse gezinsmigranten ook onder de inburgeringsplicht. Een goede zaak, omdat we bijvoorbeeld bij Feniks veel oudkomers tegenkomen die onvoldoende geïntegreerd zijn en vandaaruit te maken hebben met sociaal isolement. In Tilburg komen ieder jaar 100 gezinsmigranten wonen, waarvan het overgrote deel vrouw is. Een deel van hen kan niet in vrijheid en zelfbeschikking leven en maakt vormen van huwelijksgevangenschap mee.¹ Zij doen niet mee aan de Tilburgse samenleving maar willen dit zelf wél. Veelal mogen zij niet integreren vanuit hun omgeving of worden ze hierin tegengewerkt.² Dit probleem kan alleen in goede samenwerking en in afstemming bestreden en voorkomen worden.

Feniks heeft hiervoor een projectplan ontwikkeld.³ Onderdeel hierin is om gezinsmigranten actief te benaderen en te ondersteunen in hun integratie en emancipatie. Preventie zal naast alle ellende (psychosomatische klachten, radicalisering, huiselijk geweld) ook veel kosten besparen. Zo kost een gespecialiseerde hulpverlening-plaats bij Sterk Huis € 120.000,- per jaar.

-
1. Gemeente Rotterdam, 'Verborgten Vrouwen', Informatieblad, februari 2016.
  2. Cornelissens, A., J. Kuppens & H. Ferwerda, 'Huwelijksdwang. Een verbintenis voor het leven? Een verkenning van de aard en aanpak van gedwongen huwelijken in Nederland.' 2009, Den Haag: WODC
  3. Feniks, 'Infonotitie – Naar een Tilburgs actieplan zelfbeschikking verborgen vrouwen', (12 februari 2018)
-

Aanbeveling 5:

De gemeente dient de bestrijding van seksueel geweld te prioriteren door o.a. slachtoffers niet langer te demotiveren om aangifte te doen, de inzet van het benodigde (!) aantal gespecialiseerde zedenrechercheurs en de landelijke trend te keren van 'plankzaken'.

Toelichting:

Uit landelijk onderzoek¹ blijkt dat verkrachting vaker wordt gemeld bij de politie, maar het aantal aangiftes achterblijft. Ook bij het Openbaar Ministerie stranden veel zaken. Ontmoediging kan hierin een rol spelen, concludeerde de Inspectie Justitie en Veiligheid. Al is de intentie van zedenrechercheurs goed, slachtoffers kunnen zich volgens hen gestuurd voelen om geen aangifte te doen, bijvoorbeeld omdat tijdens het gesprek impliciet of expliciet over de slagingskans van een zaak wordt gesproken. Dat het eerste contact met de politie voor slachtoffers heel heftig kan zijn, wordt al langer door slachtofferadvocaten gesignaleerd. De vragen tijdens het informatieve gesprek zijn vaak zeer persoonlijk, gedetailleerd en kritisch. Ook bij het Openbaar Ministerie stranden veel zaken. Een kleine 60% van de verkrachtingsdossiers die op het bureau van de officier van justitie belanden, wordt niet verder in behandeling genomen, o.a. vanwege gebrek aan menskracht en/of bewijs. Dat geldt ook voor het aantal verkrachtingszaken dat het OM en rechters daadwerkelijk behandelen. Uiteindelijk leidt slechts 20% van de aangiftes tot een veroordeling bij de rechter!

Sinds 2014 geldt de afspraak dat de politie 80% van alle zedenaangiften binnen zes maanden onderzoekt en naar het OM doorstuurt. In 2018 lukte dat in 66% van de aangiften, van januari tot oktober 2021 nog maar in 51% van de zaken.² Zien we in Tilburg ook deze trend? En hoe zit het met het Openbaar Ministerie? Dat moet wettelijk 80% van alle zedenzaken binnen een halfjaar naar de rechtbank sturen, maar haalde dat landelijk bij lange na niet. In de eerste negen maanden van 2021 lukte dit bij slechts 34% van de zedenzaken. Inmiddels blijven er nationaal 808 zedenzaken bij de politie liggen, de zogenaamde 'plankzaken'.

Feniks pleit ervoor om de actuele situatie in Tilburg m.b.t. het voorafgaande in kaart te brengen en hier de komende coalitieperiode impactgericht beleid op te ontwikkelen. De samenleving mag niet het signaal afgeven dat daders onbestraft blijven.

-
1. Trouw, 'Het gat tussen het aantal meldingen van verkrachting en de aangiftes groeit,' [<https://www.trouw.nl/binnenland/het-gat-tussen-het-aantal-meldingen-van-verkrachting-en-de-aangiftes-groeit~bae44890/>], (2 september 2020)
  2. Nieuwsuur, [<https://www.nporadio1.nl/nieuws/binnenland/0fd39289-8ca4-4c03-b192-b4643c31df4c/nieuwsuur-verhaal>], (23 maart 2022)
-

Aanbeveling 6:

De gemeente dient alleen zaken te gaan doen (ook bij aanbestedingen) met bedrijven en organisaties met als voorwaarde dat zij aantoonbaar werk maken van diversiteits- en inclusiebeleid.

Toelichting:

Uit onderzoek van CNV¹ blijkt dat 30% van de werkende vrouwen te maken heeft (gehad) met aanranding of een andere fysieke vorm van seksuele intimidatie op de werkvloer. 61% heeft te maken met seksueel getinte opmerkingen, schunnige woorden, sissen of ander vervelend, seksueel getint taalgebruik. Bij mannen is dit 18%. Slechts 1 op de 3 bedrijven heeft hierop een protocol met vertrouwenspersoon. Dit is slechts een van de vele voorbeelden waarbij de gemeente het goede voorbeeld dient te geven als opdrachtgever m.b.t. de bestrijding van seksuele intimidatie en andere vormen van discriminatie binnen bedrijven en organisaties. Door alleen met bedrijven en organisaties in zee te gaan die aantoonbaar werk maken van hun eigen diversiteits- en inclusiebeleid, stimuleert de gemeente Tilburg als écht inclusieve stad. Hiervoor kan bijvoorbeeld een meetinstrument worden ontwikkeld/gehanteerd. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van advies van Feniks.

---

1. CNV, 'Onderzoek seksuele intimidatie op de werkvloer' (2021)